

احساس امنیت شهروندان در پارک های شهری اصفهان

مهدی زنگنه^۱

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۱/۱۱

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۲/۲۵

چکیده

زمینه و هدف: احساس امنیت یکی از ابعاد اساسی مفهوم امنیت در معنای کلی آن است. هدف پژوهش، بررسی وضعیت احساس امنیت شهروندان در پارکهای شهر اصفهان است. مسئله اساسی تحقیق، احساس ناامنی شهروندان در فضاهای شهری و به ویژه پارکهاست که امروزه به دغدغه بزرگی برای برنامه ریزان و مدیران شهری تبدیل شده است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ روش، پیمایشی بوده و ابزار تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته ای است که میزان روایی آن از طریق روایی صوری و ضریب پایایی آن از طریق آزمون آلفای کرونباخ با مقدار ۰/۷۸۱ تأیید شده است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه ساکنان مناطق چهارده گانه شهر اصفهان است و تعداد حجم نمونه ۵۰۴ پرسشنامه بوده که در چهارده پارک شهر اصفهان توزیع و تکمیل شده است.

یافته ها و نتایج: متغیرهای کنترل رسمی و غیر رسمی با احساس امنیت دارای رابطه معنادار و مثبت و متغیرهای بی نظمی اجتماعی و محیطی با احساس امنیت رابطه معنادار و معکوسی دارند. از مجموع ۱۴ پارک مورد مطالعه؛ در ۲۸/۵ درصد آنها شهروندان دارای احساس امنیت کم، در ۴۳ درصد متوسط و در ۲۸/۵ درصد آنها شهروندان دارای احساس امنیت زیاد بوده اند. از مقایسه احساس امنیت در پارکها نتیجه می شود که بیشترین احساس امنیت متعلق به پارکهای پروین، باقوش خانه و غدیر و کمترین میزان احساس امنیت متعلق به پارکهای امام رضا(ع)، صفا و رجایی می باشد. به عبارت دیگر می توان گفت که پارکهایی که در مرکز شهر قرار دارند، دارای امنیت بیشتری در مقایسه با سایر پارکها هستند. بر اساس تحلیل رگرسیونی معیارهای ۴ گانه بیشترین تأثیر مستقیم در دست یابی به احساس امنیت شهروندان در پارکهای شهر اصفهان مربوط به متغیر کنترل غیر رسمی و در مراتب بعدی متغیرهای بی نظمی های محیطی و کنترل رسمی می باشند.

کلید واژه ها

احساس امنیت، پارک، شهروندان، شهر اصفهان

مقدمه

احساس امنیت یکی از نیازهای اساسی تلقی می‌شود. بنابراین اگر این نیاز در سطوح مختلف بنا به عللی پاسخ مثبت دریافت نکند، فرد را دچار تنش و اضطراب می‌کند و حضور کمرنگ وی را در جامعه به دنبال خواهد داشت (شارع پور، ۱۳۹۲: ۹۳). فضاهای شهری اعم از خیابان، میدانها، پارکها، بازار و... به عنوان میزبان جامعه شهری اگر نتوانند از امنیت لازم برخوردار باشند باعث طرد شهروندان خواهند شد و در این بین، پارکهای شهری به دلیل استفاده بیشتر شهروندان از اهمیت بالاتری برخوردارند.

پارکها، تفرجگاهها، فضاهای سبز عمومی از جمله فضاهایی هستند که مستعد ناهنجاری هستند و به دلیل مشکلات حادث شده در آنها نیازمند برنامه‌هایی کنترلی هستند؛ زیرا در حال حاضر تقاضای روز افزونی برای استفاده از تفرجگاهها و مسئله تفریح و تفرج مردم احساس می‌شود. پارکها و تفرجگاهها در اوضاع کنونی یکی از نیازمندیهای زندگی بشر به شمار می‌روند اما به دلیل رشد نامتوازن اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه و رواج بیکاری و متعاقب آن بروز ناهنجاریهای اجتماعی، امنیت پارکها و تفرجگاهها کاهش یافته و در جهت تأمین امنیت این فضاها برنامه ریزان و مدیران شهری با مشکل مواجه هستند (گشتاسب و همکاران، ۱۳۸۷).

امروزه با توجه به اضطراب، تنش و افسردگیهای روحی که در اثر شهرنشینی انجام گسیخته، تراکمهای شهری، افزایش جمعیت و مشغله‌های ذهنی و ترافیک و شلوغی در شهرها بر شهروندان حاکم شده است، فضاهای سبز نقش مهمی در تسکین روحیه شهروندان ایفا می‌کنند. به طوری که وجود درختان و علفزارها در فضاهای عمومی بیرون از خانه وابستگیهای اجتماعی را که در شهرهای امروزی روز به روز از هم گسسته می‌شوند قوت می‌بخشد و برای کاهش پرخاشگری و رسیدن به آرامش روحی بسیار مؤثرند و عاملی برای صمیمیت می‌شوند. همچنین می‌توان از این مکانها به عنوان منابع و منافع اقتصادی برای شهروندان بهره‌جست (Chiesura, 2003: 129).

شهر اصفهان به عنوان یکی از کلانشهرهای رده اول کشور پذیرای مهاجران از قومیت‌های مختلف کشور است و همین مسئله هم نا امنی در فضاهای عمومی و به ویژه پارکها را تشدید کرده است.

طبق یک نظر سنجی از شهروندان، مشکلاتی چون نبود امنیت، بی بند و باری، وجود افراد ناباب و معتاد و تردد موتور سیکلت در پارکهای شهر اصفهان وجود دارند و در این نوع مشکلات امنیتی پارکهای مشتاق، آبشار، سعدی، صفا و رجایی از فراوانی بیشتری برخوردار بوده اند (خاتون آبادی، ۱۳۸۹: ۹۹). که این خود تهدیدی علیه شهروندان و گردشگران شهر اصفهان است و در صورت نبود برنامه ریزی در جهت کاهش این گونه ناامنی ها این مسئله به بحران تبدیل خواهد شد. از طرفی متوسط سرانه فضای سبز در شهر اصفهان ۲۴ متر مربع است؛ در حالی که سالانه یک متر مربع هم به این رقم افزوده می شود (درگاه الکترونیکی شهرداری اصفهان). جالب است که بدانیم در کل کشور متوسط سرانه فضای سبز شهری ۹ متر مربع است و در تهران (بزرگترین کلانشهر کشور) این رقم به ۶/۴ متر مربع می رسد (مرکز اطلاعات علمی تخصصی مدیریت شهری اصفهان).

مقایسه سه رقم ذکر شده فضای سبز خود نوعی برنامه ریزی خاصی را در جهت استفاده مطلوب برای شهروندان می طلبد. استفاده مطلوب از این فضاها آن هنگامی میسر است که امنیت آن فضاها تأمین باشد و گرنه رقم بالای سرانه فضای سبز در شهر اصفهان نه تنها فرصتی برای آسایش شهروندان نخواهد بود، بلکه تهدیدی در جهت امنیت شهروندان خواهد بود. لذا با توجه به تقاضای روزافزون برای استفاده از پارکها در شهر اصفهان اعم از ساکنان و گردشگران و از طرفی به دلیل مشکل نگران کننده نا امنی، بررسی احساس امنیت شهروندان در پارکها مسئله اساسی پارکهای شهر اصفهان محسوب می شود.

طبق مطالعات، برآورد شده که ۷/۲ درصد جرایم شهر اصفهان در پارکها و فضاهای سبز عمومی انجام شده است (اداره آگاهی استان اصفهان، ۱۳۸۹ و شاهیوندی، ۱۳۸۸)؛

بنابراین با توجه به اینکه استفاده از پارکها در گرو وجود احساس امنیت در آنها خواهد بود، لازم است مطالعاتی در ارتباط با عملی شدن امنیت انجام پذیرد و پژوهش حاضر در پی چنین ضرورتی است و به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که: احساس امنیت شهروندان در پارکهای شهر اصفهان در چه وضعیتی است؟ و عوامل مؤثر در این زمینه کدامند؟

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

لینچ^۱ (۲۰۰۹)، در پژوهشی که عوامل مؤثر بر امنیت در پارکها و فضاهای عمومی انجام داد به این نتایج دست یافت که انتظامات در پارک، دوربین‌های مدار بسته، نبود بناهای کهنه و گیاهان و درختان بلند، روشنایی کافی، وجود تلفن‌های عمومی از موارد ایجاد امنیت در پارک است. ریچارد^۲ (۲۰۰۹) با تحقیقی بر روی پارک ملی کیپ تاون^۳ به این نتیجه دست یافت که به دلیل افزایش جرم در این پارک احساس ناامنی گردشگران بسیار است و در صورت پیشگیری از جرایم، گردشگران افزایش خواهند یافت و پیشنهاد می‌شود گردشگران در قالب آژانسهای گردشگری و قوانین آژانس در این پارک گردش کنند. جیمز^۴ (۲۰۱۰) با تحقیقاتی بر روی پارک نظامی ملی گیتسبورگ^۵ نشان داد که طراحی پارک طوری است که جرم خیزی آن در حال افزایش است و با بررسی میزان جرمها در گذشته و حال مشخص شد که در وضعیت کنونی جرمهایی از نوع اهانت، تجاوز و سرقت اشیای تاریخی در حال افزایش هستند. کدرینگ^۶ (۲۰۱۰) در مطالعه احساس ناامنی در پارکهای واحدهای همسایگی در بوستون نشان داد که فضاهایی که در دید پلیس بودند امنیت برقرار بود و فضاهای حاشیه‌ای که کمتر در دید پلیس بود ناامن بود، و به همین دلیل

-
1. Lynch
  2. Richard
  3. cape town
  4. James
  5. Gettsburg
  6. Kathering

پارکهای خطی در بین واحدهای همسایگی پیشنهاد شد. شهرداری اصفهان (۱۳۸۹) در طرح نیازسنجی پارکهای شهر اصفهان به این نتیجه رسید که ۸۵ درصد شهروندان اهمیت بسیاری برای امنیت پارکها قائل اند و به جمع آوری مزاحمان، مواد فروشان، معتادان و احداث انتظامات و در نظر گرفتن پلیس برای ایجاد امنیت پارک اشاره کرده اند. خاتون-آبادی (۱۳۸۹) در طرح شناسایی دیدگاههای شهروندان در مورد پارکهای شهر اصفهان به این نتایج دست یافت که عدم امنیت، حضور افراد ناباب و معتاد، بی بند و باری و تردد موتور سیکلت از مشکلات جدی پارکهاست و پارکهای مشتاق، آبشار، سعدی، صدف و رجایی از ناامن ترین پارکهای شهر اصفهان هستند.

گلی (۱۳۹۰) در مطالعه ای که بر روی پارک آزادی شیراز انجام داد، به این نتیجه دست یافت که عوامل محیطی مانند: کاربری اراضی، تنوع کاربریهای پیرامون و فعالیت در کاربریهای مجاورت پارک از عوامل افزایش احساس امنیت زنان است. صدیقی و صدیقی و محسنی (۱۳۹۱)، در پژوهشی که در پارک جنگلی نهارخوران انجام دادند به این نتیجه دست یافتند که احساس امنیت گردشگران در مناطق دور از دسترس و جنگلی اندک است و احساس امنیت گردشگران در نزدیکی اماکن عمومی و راههای دسترسی بیشتر است.

پوراحمد و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی در شهر قم به این نتیجه رسیدند که وضع امنیت پارکها در مناطقی که در مجاورت با محلات فقیر و حاشیه نشین هستند به دلیل وضعیت نامناسب اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نسبت به سایر نواحی دیگر شهر بغرنج تر است. کوزه گر و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی بر روی پارک ملت تهران نشان دادند که بیشترین سهم ناامنی مربوط به آزار لسانی و بعد از آن به ترتیب آزار بصری و فیزیکی بوده و ناامنی زنان بیش از مردان بوده است.

ابعاد امنیت را می توان به بُعد عینی (امنیت واقعی) و بُعد ذهنی (احساس امنیت) نیز تقسیم کرد. با توجه به اینکه موضوع پژوهش، احساس امنیت است، بنابراین تنها بُعد ذهنی بررسی قرار می شود.

احساس امنیت حالتی است که آحاد جامعه هراس و بیمی نسبت به حقوق و آزادیهای مشروع خود نداشته و به هیچ وجه حقوق آنها به مخاطره نیفتد. احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان از میزان بودن یا نبودن جرم و وضعیت جرم‌خیزی در آن جامعه باز می‌گردد و هر مقدار فراوانی جرم و وضعیت جرم‌خیزی بیشتر باشد احساس امنیت شهروندان کمتر است (طاهری، ۱۳۸۸: ۱۷۳).

کنترل‌های اجتماعی را می‌توان از نظر هدفهایی که در جامعه دارند، به کنترل رسمی و غیر رسمی تقسیم بندی کرد:

الف- کنترل رسمی: کنترل رسمی مبتنی بر عنصر حقوقی و قانونی کنترل اجتماعی است. در کنترل رسمی، قوانین جامعه راهنمای اعضاست و گروه‌هایی نیز وجود دارند که این قوانین و مقررات را در جامعه اعمال می‌کنند و کجروان اجتماعی و مجرمان را دستگیر می‌کنند. در کنار این گروه‌ها، مؤسسات و سازمانهایی چون مدرسه، اداره و ... نیز وجود دارند که معیارها و مقرراتی برای کنترل اجتماعی دارند (ستوده، ۱۳۸۲: ۵۴).

ب- کنترل غیررسمی: شکلی از کنترل اجتماعی است که در عرصه رویارویی اجتماعی اعضای جامعه در خانواده، محله، مدرسه، محل کار و ... تحقق می‌یابد. افرادی که بر خلاف هنجارهای سنتی و معیارهای خانوادگی و اجتماعی رفتار کنند، از سوی دیگران برای همنوایی با هنجارهای اجتماعی تحت فشار قرار می‌گیرند. افراد ناهمنوا از جامعه طرد می‌شوند یا مورد تمسخر و استهزای دیگران قرار می‌گیرند (ستوده، ۱۳۸۲: ۵۴).

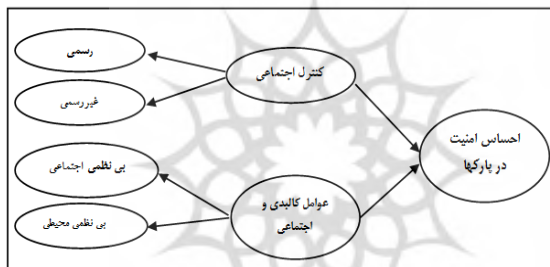
۲- نظریه‌های کالبدی- اجتماعی (بی‌نظمی محیطی- اجتماعی)

راس^۱ (۲۰۰۴) می‌گوید وقتی فضایی خواناست به احساس راحتی و امنیت کمک می‌کند و برعکس هنگامی که علائم راهنما وجود ندارد و فضا گیج‌کننده است، احساس امنیت از بین می‌رود (جعفری، ۱۳۸۹: ۲۵). بوگلیرو^۲ (۱۹۹۸) بر نظارت طبیعی فضای عمومی توجه

1 . Russ

2 . Bugliarello

دارد. وی معتقد است به این دلیل که بزهکاریها معمولاً آشکار نیستند، پس باید ساختار فیزیکی فضاها به گونه‌ای باشد که فرصت نظارت بر آن را بیشتر کنند. روشنایی، نصب دوربین، گیت، قفل، روزنه‌ها و پنجره‌ها برای این منظور مفید هستند (جعفری، ۱۳۸۹: ۲۶). همچنین در ادامه از نظریه پنجره‌های شکسته ویلسون^۱ و کلینگ^۲ (۱۹۸۲)، بی نظمی در محیط اسکوگن^۳ (۱۹۹۰)، نظریه فضای قابل دفاع^۴ اسکار نیومن^۵ (۱۹۷۲)، استفاده شده است. با توجه به آنچه که گفته شد، میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان در پارک های شهر اصفهان به عنوان متغیر وابسته پژوهش است که از طریق متغیرهای مستقل اعم از: کنترل اجتماعی رسمی و غیر رسمی، بی نظمی اجتماعی، عوامل کالبدی و اجتماعی، بی نظمی محیطی و کالبدی و اجتماعی مورد سنجش قرار گرفته است.

نمودار ۱. مدل تجربی تحقیق

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی؛ و به روش پیمایشی با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه ساکنان مناطق ۱۴ گانه شهر اصفهان می‌باشند که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ جمعیت شهر اصفهان ۱۷۵۶۱۲۶ نفر بوده اند (آمارنامه شهر اصفهان، ۱۳۹۳). (سالنامه آماری استان اصفهان، ۱۳۸۵). بر اساس فرمول

- 1 . wilson
- 2 . kelling
- 3 . Skogan, W.G
- 4 . Defensible Space
- 5 . O.Newman

کوکران حجم نمونه محاسبه شد که تعداد آن ۳۸۴ نفر بوده است. به دلیل اینکه از نظر علمی باید سهم پرسشنامه هر نمونه (پارک نمونه) کمتر از ۳۰ پرسشنامه نباشد، تعداد حجم نمونه از ۳۸۴ به ۵۰۴ نمونه افزایش یافت. گزینش پارکهای نمونه بدین صورت بوده که از هر منطقه یک پارک به روش تصادفی انتخاب شد و انتخاب افراد نمونه هم به روش تصادفی بود. پرسشنامه ها به نسبت یکسان به هر پارک نمونه اختصاص یافت و تکمیل پرسشنامه بدین صورت بوده که پرسشگر در ورودیهای پارک مورد نظر مستقر شده و از میان هر پنج نفر وارد شده به پارک یک نفر را بعنوان نمونه انتخاب و با استفاده از پرسشنامه با وی مصاحبه کرده است. مقدار آلفا برای احساس امنیت کل برابر با ۰/۷۹ نشان می دهد که مقیاس مورد نظر از پایایی مناسبی برخوردار است.

یافته ها

با توجه به نمره احساس امنیت افراد در هر یک از پارکها که در جدول زیر نشان داده شده است، نمره ۱۰ به عنوان نمره میانگین مجموع پارکها به دست آمد و بر این اساس در شش مورد از پارکها احساس امنیت پایین تر از خط میانگین و در هشت مورد از پارکها احساس امنیت بالاتر از خط میانگین است.

در پاسخ به سؤال اصلی تحقیق (احساس امنیت شهروندان در پارکهای شهر اصفهان در چه وضعیتی است؟) باید گفت که در سطح امتیاز بین ۷/۳ تا ۱۲/۸، در ۲۸/۵ درصد پارکها شهروندان دارای احساس امنیت کم، و در ۲۸/۵ درصد پارکها هم شهروندان دارای احساس امنیت زیاد بوده اند و بقیه دارای احساس امنیت متوسط بوده اند.

جدول ۲. دسته بندی پارکها بر اساس نمره احساس امنیت

میانگین امنیت	سطح احساس امنیت	نام پارک	درصد
۷/۳-۹/۱۳	کم	پارک امام رضا، صفا، رجایی، قدس	۲۸/۵
۹/۱۴-۱۰/۹۶	متوسط	پارک زنبق، قلمستان، امیریه، زاینده رود، آینه خانه، گل محمدی	۴۳
۱۰/۹۷-۱۲/۸	زیاد	پارک مهر، غدیر، باقوشخانه، پروین	۲۸/۵

جدول ۳. آزمون همبستگی پیرسون متغیرهای مستقل با میزان احساس امنیت پاسخگویان

آزمون پیرسون		متغیر وابسته: میزان احساس امنیت
سطح معناداری	شدت رابطه	
۰/۰۰	۰/۴۵	کنترل رسمی
۰/۰۰	۰/۵۱	کنترل غیر رسمی
۰/۰۰	-۰/۱۳	بی نظمی اجتماعی
۰/۰۰	-۰/۴۳	بی نظمی محیطی

جدول فوق آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل و میزان احساس امنیت را نشان می‌دهد. متغیرهای کنترل رسمی و غیر رسمی با میزان احساس امنیت رابطه معنادار و مثبتی را نشان می‌دهد و متغیرهای بی نظمی اجتماعی و محیطی با میزان امنیت اجتماعی رابطه معنادار و معکوسی دارند. به طوری که هر چه میزان بی نظمی محیطی و اجتماعی بیشتر دیده شود، میزان امنیت کمتر می‌گردد؛ بنابراین چهار فرضیه مطرح شده در این تحقیق تأیید می‌شود.

تحلیل رگرسیونی عوامل تبیین کننده احساس امنیت شهروندان

با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه، عوامل و شاخصهای تأثیرگذار در احساس امنیت شهروندان در پارکهای شهر اصفهان مشخص شد. نتایج حاصله حکایت از آن دارد که شاخصهای چهارگانه وارد شده به مدل به میزان ۵۸ درصد از تغییرات متغیر وابسته (احساس امنیت شهروندان) را تبیین می‌کنند.

جدول ۴. آماره های تحلیل رگرسیون چندمتغیره عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان

انحراف معیار از برآورد	ضریب تبیین تصحیح شده	ضریب تبیین	ضریب همبستگی چندگانه
۰/۳۸	۰/۵۷۹	۰/۵۸۳	۰/۷۲

جدول ۵. تحلیل واریانس رگرسیون چندگانه عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	کمیت F	سطح معناداری
آثار رگرسیونی	۳۳/۸	۴	۸/۵	۶۰/۹	۰/۰۰۰
باقی مانده	۶۹/۱	۴۹۹	۰/۱۳۹		
کل	۱۰۲/۹	۵۰۳	-		

مقادیر Beta در جدول ۶ نشان می دهد که متغیر کنترل غیر رسمی، بیشترین تأثیر را در احساس امنیت شهروندان در پارکهای شهر اصفهان دارد و بعد از آن، متغیرهای بی نظمی های محیطی و کنترل رسمی در اولویت دوم و سوم، تأثیرات فزاینده ای را بر احساس امنیت شهروندان در پارکهای شهر اصفهان خواهند داشت. به طوری که به ازای یک واحد تغییر در متغیر مربوط به کنترل غیر رسمی ۰/۳۲۳ واحد تغییر در متغیر احساس امنیت ایجاد خواهد شد. در مرتبه بعدی به ازای یک واحد تغییر در متغیر مربوط به بی نظمیهای محیطی ۰/۱۹۴ واحد تغییر در متغیر وابسته (احساس امنیت) به وجود خواهد آمد. به عبارتی با کاهش بی نظمیهای محیطی، احساس امنیت افزایش خواهد یافت.

جدول ۶. آماره های ضرایب مدل رگرسیون عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان

سطح معناداری	T	ضرایب غیر استاندارد		نام متغیر
		Beta	خطای B	
۰/۰۰	۱۹/۱۲	--	۰/۰۹۵	مقدار ثابت
۰/۰۰	۴/۰۵	۰/۱۸۸	۰/۰۲۸	کنترل رسمی
۰/۰۰	۷	۰/۳۲۳	۰/۰۳۷	کنترل غیر رسمی
۰/۳۲۶	-۰/۹۸۳	-۰/۰۳۸	۰/۰۲۴	بی نظمی اجتماعی
۰/۰۰	-۴/۲۶	-۰/۱۹۴	۰/۰۳۸	بی نظمی محیطی

بنابراین در پاسخ به سؤال دوم تحقیق (عوامل مؤثر در ارتقای احساس امنیت شهروندان در پارک کدامند؟) باید گفت که در جهت ارتقای احساس امنیت در پارکهای شهر اصفهان،

بیشترین تأثیر مربوط به متغیر کنترل غیر رسمی و اولویتهای بعدی به ترتیب متغیرهای بی نظمیهای محیطی و کنترل رسمی خواهند بود (جدول ۶).

نتیجه گیری

آنچه به عنوان نتایج این طرح پژوهشی می توان بر آن تأکید کرد در موارد زیر قابل ارائه است:

- از مقایسه احساس امنیت در پارکها این نتیجه به دست می آید که بیشترین احساس امنیت متعلق به پارکهای پروین، باقوش خانه و غدیر و کمترین میزان احساس امنیت متعلق به پارکهای امام رضا (ع)، صفا و رجایی است. به عبارت دیگر می توان گفت پارکهایی که در مرکز شهر قرار دارند (به استثنای پارک شهید رجایی) دارای امنیت بیشتری در مقایسه با سایر پارکها هستند. تحقیقات پورا احمد و همکاران (۱۳۹۲) در زمینه امنیت پارکها در شهر قم صدیقی و رحمتی (۱۳۹۱) در پارک جنگلی نهارخوران گرگان، خاتون آبادی (۱۳۸۹) در مطالعه پارکهای شهر اصفهان مبین همین نتیجه است.

- از مجموع چهارده پارک مورد مطالعه، در ۲۸/۵ درصد آنها شهروندان دارای احساس امنیت کم، در ۴۳ درصد متوسط و در ۲۸/۵ درصد آنها شهروندان دارای احساس امنیت زیاد بوده اند که این خود برنامه ریزی بیشتری را برای ارتقای امنیت در پارکها می طلبد.

- یافته های پژوهش نشان می دهند که هر چه بی نظمیهای محیطی در پارکها و اطراف آن بیشتر بوده، احساس نا امنی هم افزایش یافته است. نتایج تحقیقات رأس (۲۰۰)، اسکوگن (۱۹۹۰) و گلی (۱۳۹۰) مبین این موضوع هستند. همچنین هر چه بی نظمیهای اجتماعی در اطراف پارکها بیشتر بوده، احساس نا امنی هم افزایش یافته است. نتایج تحقیقات فیکر (۱۹۹۸)، پورا احمد (۱۳۹۲) مشابهت زیادی با نتایج این تحقیق داشته است.

تحلیل رگرسیونی معیارهای چهارگانه احساس امنیت در پارکها نشان می دهد که متغیر کنترل غیر رسمی، بیشترین تأثیر را در احساس امنیت شهروندان دارد و بعد از آن، متغیرهای بی نظمیهای محیطی و کنترل رسمی در اولویت دوم و سوم، تأثیرات فزاینده ای

بر احساس امنیت شهروندان در پارکهای شهر اصفهان خواهند داشت. بنابراین تقویت عوامل مربوط به کنترل غیر رسمی و در اولویت بعدی متغیرهای بی نظمیهای محیطی - کالبدی می تواند بیشترین تأثیر را در ارتقای احساس امنیت شهروندان در پارکهای مورد نظر ایفا کند. تحقیقات انجام شده توسط گلی (۱۳۹۰) در پارک آزادی شیراز، پوراحمد و همکاران (۱۳۹۲) در شهر قم و صدیقی و محسنی (۱۳۹۱) در پارک جنگلی ناهارخوران گرگان به نتایجی شبیه به این تحقیق دست یافته اند.

پیشنهادها

بر اساس یافته های تحقیق و نتایج آزمون فرضیات، پیشنهادهایی به شرح زیر مطرح می شوند:

- هماهنگی سازمان پارکها و فضاهای سبز شهر اصفهان با دفتر تحقیقات کاربردی نیروی انتظامی قبل از انجام طرحهای مربوط به فضاهای سبز و پارک ها و لحاظ کردن نظرات کارشناسان نیروی انتظامی در اجرای پروژه ها مانند مکان یابی فضاهای سبز و پارکها و در مراحل اجرا، بهسازی و نوسازی فضاهای سبز عمومی.
- با توجه به تأثیرات مثبت کنترل غیر رسمی بر احساس امنیت پارکها، پیشنهاد می شود فعالیتهایی برای سرگرمی افراد در پارک ایجاد شود، که در این زمینه می توان ایجاد پیست های بازی، گسترش فعالیتهای کتابخوانی و کتابخانه، گسترش سرگرمی برای اقشار مختلف سنی و جنسی را در نظر گرفت.
- یکی از مهم ترین جاذبه های فضاهای سبز در شهرهای کویری نظیر اصفهان وجود آب در آنهاست. آب همواره حسی از آرامش و اطمینان به افراد می دهد. لذا با طراحی استخر، آب نما و فواره که تداعی کننده گردش طبیعی آب در طبیعت است می توان به جذابیت بیشتر، زیبایی و طراوت پارک کمک کرد. این امر ضمن سرگرمی و مشغولیت ذهنی افراد، حضور آنها را در اطراف این فضاها بیشتر می کند که خود نوعی کنترل است و آرامش خاطری که از این جهت به افراد داده می شود مانع از انجام اعمال مجرمانه خواهد بود.

- استقرار یک صندوق برای ارائه پیشنهادها و نظرات مردمی و ارتباط با پلیس در درون هر پارک؛ تا اینکه پلیس پارک از طریق این صندوق اطلاع دقیقتری از وضعیت پارک کسب کند.

_ استفاده از دوربین های مدار بسته در پارک و کنترل آن توسط پلیس پارک البته جایابی مناسب دوربین مد نظر قرار گیرد تا هم باعث وحشت و گریز مردم از جلوی دوربین نشود و هم از خسارات احتمالی دوربین توسط مجرمان جلوگیری شود.

منابع

- ۱- اداره آگاهی استان اصفهان (۱۳۸۹)، دفتر اخبار و اطلاعات
- ۲- پوراحمد، احمد و علی مهدی و معصومه مهدیان بهنمیری (۱۳۹۲)، امنیت شهری، فضاهای عمومی، بررسی و سنجش سطح امنیت پارک های شهری در منطقه ۲ شهر قم. فصلنامه پژوهشهای راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، شماره پنجم، ص ۱-۲۴.
- ۳- خاتون آبادی، احمد (۱۳۸۹) گزارش نهایی طرح تحقیقاتی شناسایی ویژگیها و دیدگاههای شهروندان در زمینه اولویتها، نیازها و نحوه مشارکت در حفظ و نگهداری پارکهای شهر اصفهان. سازمان پارکها و فضای سبز شهرداری اصفهان.
- ۴- جعفری، سمیرا (۱۳۸۹) امنیت در محلات مسکونی. فصلنامه گزارش، شماره های ۶۴ و ۶۵، ص ۲۲-۳۰.
- ۵- ستوده، هدایت اله (۱۳۸۲) آسیب شناسی اجتماعی. چاپ دهم، تهران: انتشارات آوای نور.
- ۶- شاهبوندی، احمد (۱۳۸۸) طرح پژوهشی تحلیل جغرافیایی جرم در مناطق شهر اصفهان، نمونه موردی؛ زندانیان شهر اصفهان در سال ۱۳۸۷. دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی نیروی انتظامی استان اصفهان.
- ۷- شارع پور، محمود و سیده زینب تقوی و محمدرضا سلیمانی بشلی (۱۳۹۱) بررسی جامعه شناختی احساس امنیت زنان در شهر آمل. فصلنامه زن و مطالعات خانواده، سال پنجم، شماره هفدهم، ص ۹۱-۱۰۶.

۸- شهرداری اصفهان (۱۳۸۹) گزارش نهایی پروژه بازنگری سند راهبردی سازمان پارکها و فضای سبز.

۹- شهرداری اصفهان (۱۳۸۹) سازمان پارکها و فضاهای سبز، دفتر برنامه ریزی و آمار

۱۰- شهرداری اصفهان (۱۳۸۹) درگاه الکترونیکی. www.isfahan.ir

۱۱- صدیقی، الهام و محمد حسینی (۱۳۹۲) بررسی عوامل مؤثر بر امنیت گردشگری در پارک جنگلی ناهارخوران. *مجله تحقیقات منابع طبیعی*، شماره یازدهم، ص ۱۹-۲۸.

۱۲- طاهری، زهرا (۱۳۸۸) *بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان اصفهانی*. رساله کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، دانشگاه اصفهان.

۱۳- کوزه گر کالجی، لطفعلی؛ سعید ضرغامی و پرویز آقایی (۱۳۹۳) *سنجش میزان احساس امنیت اجتماعی در فضاهای سبز عمومی، مورد پژوهی پارک ملت*. *پژوهشنامه جغرافیای انتظامی*، شماره هفتم، ص ۱۵۶-۱۳۹.

۱۴- گشتاسب، حمید؛ بهمن شمی و بهاره چشمه خاور (۱۳۸۷) *بررسی آراء و نیازهای تفریحی بازدیدکنندگان پارک جنگلی سی سنگان، فصلنامه جامعه شناسی تاریخی*، شماره دوم، سال ششم، ص ۴۳-۵۴.

۱۵- گلی، علی (۱۳۹۰) *زنان و امنیت در فضاهای عمومی شهری؛ مطالعه موردی پارک آزادی شیراز*. *فصلنامه جامعه شناسی تاریخی*، شماره دوم. ص ۱۴۳-۱۶۵.

۱۶- مرکز آمار ایران (۱۳۸۵) *سالنامه آماری استان اصفهان*.

17- Chiesura, A.(2003). The role of urban park for the sustainable city, wageningen university journal of urban planning vol.36. pp.276-563

18- Russ,Thomas(2006):Safe city strategy, Site planning and design hand book,New York,Graw hill Companies.

19- Jackobs,J(1981),The Death and life of great American Cities,New York,NK:vintage Book

20- James N. Gilbert (2010) *Crime in the national parks: An analysis of actual and perceived crime within Gettysburg national Military Park* , Criminal Justice Studies.

21- Kathering Crewe , (2010). Linear Parks and Urban Neighbourhoods: A Study of the Crime Impact of the Boston South-west Corridor , Journal of Urban Design.

22- Lynch, Kevin(2009)."Understanding Personal Safety, Project for public spaces , Inc" All Rights Reserved. Pps.org Home

23- Richard, George,(2009). Visitor perceptions of crime-safety and attitudes towards risk:The case of Table Mountain National Park, Cape Town, University of Cape Town, South Africa.

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی